

I

Iapan

nápis na tanieri v Retre. Nápis na obradných predmetoch (nožoch, tanieroch, soškách a i.,) nemusia v každom prípade znamenať pomenovanie božstva. Môže to byť označenie majiteľa obradného predmetu, kňaza, druh obradného pokrmu, druh obradu a pod.

Nápis možno čítať aj odzadu NAPAI alebo NAVAI.

gréc . naváio = vrak ale aj relikvia, gréc. napai je rusofil

iarobnjaka (juhosl.) *čarodejník*

ičetik, ičjotik, ičotik

komi. = maličký

itchetik, ičotčik, Íčetík, Kul'pijan

druh *vodníka*. Je menší, pokrytý pijavicami a riasami, chodí v sprievode žiab. Ičetici radi hrajú karty, pijú domáce pivo a vyrábajú lumpáriny: zalejú plodiny vodou, zničia brody, stiahnu do vody tých, ktorí príliš pili. Upozorňujú na seba zvukom plieskajúceho chvosta ryby o hladinu. Spia od 18. septembra do 16. apríla.

idol » *modla*

(gréc. eidolon = duša, opúšťajúca telo, fantóm)

igon, inog » *knočka vták*

igoša, igoš (rus.) *potratenec*

igoň, igong, buciel, bukiel, nabrožij,

záporný princíp *domovika*, ktorý si robí z domácich ľudí posmech, schováva im veci, plaší dobytok, spôsobuje poruchy. Je zlomyseľný. Zobrazuje sa beznohý a bezruký.

Býva za pecou (*zápecník*) alebo v stene (**stenový dedo**).

Zvyčajne je to túlavý, cudzí škriatok výtržník.

igrec

grec

nečistý duch, obrazne: „ten, kto hrá na city“ „brnká na nervy“ v zápornom zmysle t.j. dráždi, provokuje. Považujú ho za stelesnený hysterický záchvat smiechu alebo zlosti, či sklamania.

igríc (slovan.)

guslar, rus. *skomoroch*, kaliki perechožie

ľudový hudobník, potulný spevák, básnik, somrák, piesňar

Zemepisný názov: Igrici – obec v Maďarsku

ihra

obradový magický tanec

ikotnica (rus.) *štikútnica*

ikota

Ilgés (litov.) *Zadušnica*

jazero v Litve

Ilja, Ilja syn Sytivrata

Býva nazývaný aj *Stračec* či Liso (domácky Eliáš)

staropol'sky: Mruk, Mrug, Łysk, Ysk, Yskot, Stralacz

poľ. mrugać = blikať, staropoľ. łysk = blesk, lyska je lysina, lysý je holohlavý

Biblický sv. Eliáš, ktorý nahradil hromovládcu Perúna. Prorok Ilja vystupuje ako strelec stojaci na Alatyre a strieľajúci blesky, nebeské ohnivé šípy, nazývané „peruny“, po hadovi-drakovi (čertovi), alebo zasahuje stelesnené ľudské choroby. Archaickejšie pôsobí verzia, kde sv. Ilja odráža tieto „hromové strely“ ako iskry z Alatyra svojim „železným kyjom či zlatou kopijou“. Keď sa schyľuje k dažďu, chráni polia pred *lamjou* a *chalou* t.j. pred krupobitím. Biele oblaky sú ovce, ktoré ženie Ilja po oblohe.

Ilja sa oslavuje na letný *slnovrat* 21. júna (letný vrchol na analéme slnka) – **Iljov deň**, kedy sa pripomína *Velesov pád* – zvrhnutie Velesa z neba. Usporiadava sa na jeho počesť celodedinská hostina, aby chránil polia pred krupobitím a suchom. Podával sa chlieb v tvare podkovy. Matky chránili deti pred prvými rannými slnečnými lúčmi v tento deň, aby neboli deti ospalé počas roka. Niekde býva spojený s medobraním. Na druhý deň 22. júna pokračuje ako **Uľanin deň**, oslavuje sa prácou od svitania do súmraku (od svitu do mrku). Pôvodne to bol Perúnov deň (»*Perún*), z čoho vzniklo pomenovanie **perný deň**, pre ťažký namáhavý deň. Obetoval sa mu býk a kosť z neho, zvaná **Iljinská kosť**, sa používala ako ochranný amulet.

V niektorých krajinách boli oslavy presunuté na 20. júla (**hromový letný deň**) a pravoslávna cirkev ich v 20. storočí presunula až na 2. augusta, čo je sviatok sv. Jjlia (Egidia) zvaný **Iljn deň**, kedy bolo v Kruševě r. 1903 protiturecké povstanie slovanského obyvateľstva. Dažďová voda, ktorá prší v tento deň, sa používa na umývanie proti urieknutiu. Piatok pred 2. augustom sa nazýva **Iljinská piatnica**, kedy sa svätí pamiatka zosnulých rodičov.

Meno Ilja mal aj ruský bohatier Muromec. Pod menom Illeus bol v Tróji uctievaný Apollón.

Sviatok splynul s *jánskymi zvykmi*.

Pravoslávna cirkev prekryla oslavy sviatkom sv. Teodora Stratilata prípadne sviatkom sv. Eliáša či Elizeusa.

Zemepisný názov: Ilava- mesto na Slovensku, Ilja – obec pod Sitnom na Slovensku, Iljaš – mesto v Bosne

Il'm, Ilm » Svarožič

Il'matyr

arab. ilm = poznanie, učenec, učiteľ, rus. il'm = brest, čes. jilm = brest

Zemepisný názov: jazero Ílmeň (Rusko), rieka Ilm (Nemecko)

Il'm Gromoveržec = Perún

Il'm Morskoy = Moran

Il'm Ozernyj = jareník v jazere Il'meň

Ilýria

Illyrians, Illyricum

uznávaná pravlasť Slovanov, severozápadná časť Balkánskeho polostrova (dnes Dalmácia, Istria, Chorvátsko). Slovania (Veneti) tam boli už za kázania sv. Pavla (Rim 15,19)

imago

1. fantastické stvorenie, ktoré dokáže po dlhý čas získavať poznatky z okolitého sveta
2. vyvinutý a pohlavne dospelý hmyz

indrik

1. indrik podzemný, had, jašter, ktorého porazil *Jurovit, korkodila*
2. inrog, inorog, iňrog (rus.) – *jednorozec*
3. *Ondrik*

indžerla, inžirna

v bulharskej mytológii nečistá sila vychádzajúca na zem len v noci počas *nečistých dní* vo forme svadobného sprievodu s hudbou

Zemepisný názov: Inžirna jaskyňa na Cypre.

inkluz

inkluz, inkluznik, ankluz, monkluz, minkluz, vinkluz

(poľ. wrost, kašub. smekač, rus. duch deneznyj)

1. duch peňazí, čarovný toliar, diablov grajciar, čarovná minca, ktorá sa po zaplatení vráti k majiteľovi, v bieloruskej mytológii sa zmení na zajaca a ujde domov. Poľské novopohanstvo ducha tejto mince priradzuje k *vilenicom*, prípadne býva stotožňovaný s *chovancom*. Duch mince sa nazýva **spiritusek**.

2. skamenenina hmyzu alebo rastliny v jantári

Ipaboh, Ipabog

Ipaboch, Ispaboh

Podľa loveckého vybavenia sa predpokladá, že Ipabog je vládcom lovu.

Chrání len tých, ktorí nelovia kvôli zábave, ale na jedlo a kožu, rešpektujúc ročné obdobia. Chrání tiež zvieratá skrývaním samíc s ich mladými a zraneným zvieratám ukazuje byliny na liečenie.

Jeho meno môže znamenať "pohyblivý darca", pretože jeho koreň môže súvisieť so slovanským *hybawy* a *hyban*, čo znamená myšlienku a činnosť, spojené s pohybom. Na šatách Ipaboga sú maľované lovecké scény, ale rovnako to môžu byť aj astrologické znamenia.

Pomenovanie môže vychádzať aj z gótskeho : Ich packe bog = zbalím luk.

Z kozmologického hľadiska *Ipa bo*, správne *Giba bo* (t.j. ohybný deň, či priestupný deň), je zvláštny deň, ktorý sa pridáva do kalendára, aby kalendárny rok svojou dĺžkou čo najviac zodpovedal tropickému roku. Rok s týmto dňom sa nazýva priestupný rok. História priestupných dní siaha až do starovekého Egypta, kedy bol v roku 238 pred Kr. zavedený dodatočný deň každý štvrtý rok.

Ira, Božuňa Ira - (rus.) *Podaga*

Irija, Irijská záhrada

Vyrija, Virija, Vyraj, Vyrej, Uraj, ukrajin. Tepličina

(fín. irja = záhrada, balts. iuriai = more t.j. v iraj = za morom), Írija (lotyš.) je Írsko

záhrobie na hore *Alatyr*, slovanský *raj*, miesto večnej radosti a šťastia, vstup živým doň zamedzuje železná brána, ktorú stráži *Veles*, prípadne jeho syn *Ognejar*.

Nachádza sa na konci Mliečnej dráhy (v ruských legendách sa preto nazýva aj Bielovodie), v korune kozmického stromu, na ktorého vetvách sídlia ako vtáky - duše ľudí. Duše odlietajú do Irije ako vtáky na zimu (symbol holubica) do teplých krajín, aby sa vrátili na Zem do ženského lona, ako vtáci na jar (symbol bocian či *lelek*). Kľúče od Irije má lastovička, škovránok, niekde kukučka, všeobecne ich volajú **klúčnica**. Aj hady sa vedú dostať do Irije po vetvách kozmického stromu. V Iriji je jazero so živou vodou a strom s omladzujúcimi jablkami.

V novodobej ruskej poézii pomenovali rajské vtáky nasledovne: biely vták (bocian) Kurop, čierny vták (lastovička) Gabučina, farebný vták (kukučka) Drebezda.

Sviatok Irije je 14. (25.) septembra, kedy sa vtáky a plazy do nej uchylujú na zimu (uzamyká sa nebo). Robí sa jesenná večerná hostina.

Irisdika, Irudika

» *Perinbaba*

Iskernáč » *Prašivec*

ispolin » *obor*

Zemepisný názov: hora Ispolin v Bulharsku, obec Ipolino v Rusku

isetki

malé mytologické tvory žijúce najmä v borovicovom poraste, požierajúce mladé výhonky koreňov. Celý deň sa venujú hľadaniu potravy, pričom vytvárajú hustú spleť podzemných chodbičiek v poraste. Ako pomocníci *domovika* hniezdia v knižkách, strážia peniaze, ktoré si ľudia uložili do hrnčekov a knižiek.

Ister

(gréc.) rieka Dunaj , (germ. Tanais)

pomenovanie vzniklo od Austria – Jastria – Istria t.j. najväčšia rieka pretekajúca Istriou

Istragov - archeologické nálezisko pri Gabčíkove

Duna Istra = Dunajská Streda

istok (rus. zdroj) – symbol božstva *Žiž*

Zemepisný názov: Istok – obec v Poľsku

Iszwambratus » *Šnejbrat*

Ischwanbrat

itanesi » *Ušatec*

fanesi

Ivan- Kupalin deň » *Kúpala*.

24. júna prípadne 21. júna

obradu na zabezpečenie úrody, urobili sa dve slamené figuríny – brat a sestra :Ivan ozdobený žltými kvetmi - symbol ohňa a Mara (Kúpala) ozdobená modrými kvetmi – symbol vody, ako dvojfarebný kvietok čermel' (černýš) hájny (*Melampyrum nemorosum* var. *praecox*), ktorý sa hľadá ako zázračná rastlina, s podobnými vlastnosťami ako *peračina*.

Figuríny sa zapália a utopia vo vode ako symbol sňatku ohňa a vody. Je to totožný obrad ako na *nestinary*. Takže možno Ivana stotožniť s *Kupalom* a Maru (Kúpalu) s *Kostromou*.

Zimný Ivanov deň sú *vodokrsnice*.

íza, víza (slovin.) - *drak*

prepis z Ice Dragon (ľadový drak) zo severského folklóru

Zemepisný názov: Iza – obec a rieka v Rusku

izbový

rus. izbnoj (izba = chata) » *chatnik*

domovik zdržiavajúci sa v izbe, nazýva sa aj izbový staršina (bolšak izbnoj)

izvorkinja (srbochorv.) *rusalka*

izvor = prameň

Neslovanské

ibis (egypt.-gréc.) - staroegyptský posvätný vták príbuzný bocianovi

Iblis (arab.) - vládca džinov

idealita (gréc.lat) - existencia len v predstave, opak reality

idealizácia (gréc.-lat) - odhmotňovanie, zbavovanie obsahu

idealizmus (gréc.-lat.) - smer vo filozofii považujúci ideu, myšlienku, vedomie, ducha za prvotné, kým hmotu, bytie za druhotné

subjektívny idealizmus považuje za základ existencie individuálne pocity, predstavy, vedomie jednotlivca

objektívny idealizmus považuje za základ absolútnu ideu, svetový rozum, ducha, boha, ktoré existujú nezávisle od človeka

idolatria (gréc.) - zbožňovanie seba samého

idol (gréc. eidolon = podoba) - *modla* (predsudky, ilúzie, ideály)

idolatria, idololatria (gréc.) - uctievanie idolov, obrazov svätých

Ifrit (arab) – démon v islamskej mytológii

Igdrasil » *Yggdrasill*

igumen (gréc.) - predstavený pravoslávneho kláštora

ichor - v gréckom bájosloví krv bohov

ikona (gréc.) - obraz svätých v pravoslávnej cirkvi

ikonodul (gréc.) - ctiteľ obrazov svätých

ikonodúlia (gréc.) - uctievanie obrazov svätých

ikonografia (gréc.) - spôsob zobrazovania predstáv, výjavov a postáv, najmä náboženských a mytologických

ikonolatria (gréc.) - uctievanie obrazov svätých

ikonoman (gréc.) - nadšený ctiteľ obrazov svätých

ikonostas (gréc.) - stena s ikonami v kostole pravoslávnej cirkvi, oddeľujúca oltárnu časť od časti pre veriacich

Ilmarinen (fín. ilma = obloha) vo finskej mytológii nebeský kováč, ktorý ukul nebeský blankyt, hviezdy, svetlá, pluh a meč. Obdobný gréckemu *Hefaistosovi*.

ilúzia (lat.) - klamná predstava, vidina, mam, sebaklam vyvolaný nesprávnym pohľadom na skutočnosť, rojčenie

iluzionizmus (lat.) - smer vo filozofii, ktorý považuje vonkajší svet len za klamnú predstavu, ilúziu

imaginárny (lat.) - neskutočný, vymyslený

imám (arab.) - 1. najvyšší duchovný i svetský predstavený monarcha v arabských krajinách, 2. hlava šiítov, 3. predriekavač spoločných modlitieb v mešitách

imanencia (lat.) – jestvovanie v samej podstate niečoho; všetko je len štruktúrnou zložkou jednotného

imanentizmus (lat.) - filozofický smer hlásajúci, že bytie je len vnútorným obsahom vedomia a popierajúci, že mimo vedomia jestvuje objektívny svet

imaterializmus (lat.) - idealistické učenie, ktoré popiera reálne jestvovanie hmoty a uznáva len jestvovanie ducha

Imir » *Ymir*

Imbolc - keltský sviatok obdobný *Hromniciam*.

Inana (Ninana) - sumerská bohyňa lásky, plodnosti a poľnohospodárstva, vládkyňa nebies, jej symbol je púčik trstiny » *Nenila*. Z jej mena vzniklo : Inana – Ninana - Nina

independent (lat. angl.) - v USA príslušník cirkvi nonkonformistov, kongregacionalista

independentizmus (lat.-angl.) - smer v anglickej protestantskej cirkvi usilujúci sa o nezávislosť od cirkevných úradov

Indra (sanskrt. = držiaci dážd') - najvyššie staroindické božstvo, boh búrky a dažďa » *Ondrik*, kráľ bohov, jeden so strážcov sveta, boh východu v budhizme (obdobný *Jutrobogovi*). litov. Indraja = Jupiter

indulgencie (lat.) - odpustky

infalibilista (lat.) - prívrženec dogmy o pápežskej neomylnosti

infernalita (lat.) - diabolská podlosť, diabolstvo

inferno (lat.) - peklo, podsvetie

infinitezimalita (lat.) - nekonečnosť, neobmedzenosť

infinítizmus (lat.) - učenie o nekonečnosti sveta, priestoru a času

infinítum (lat.) - nekonečno

infula (lat.) - biskupská čiapka, *mitra*

Ingl, Ingles aj **Ramecha** – podľa staroverných keltov (inglingov) večný boh, ochranca prvopočiatocného životodarného ohňa stavby sveta a čistého svetla duchovného poznania a budovania, z ktorého vzniklo všetko, čo teraz existuje, ale tiež jestvujúce v minulom viditeľnom a neviditeľnom vesmíre a všemožné obývané Vesmíry. Jeho symbolom je deväťčípa hviezda, zvaná Inglova hviezda; po ukrajinsky sa nazýva oberežnik = ten, čo je obozretný t.j. bedlivec

ingremiácia (lat.) - prijatie do duchovného spoločenstva

iniciácia (lat.) - zasvätenie, uvedenie do dačoho napr. chlapcov do života

inkantácia (lat.) - poverčivé zariekavanie

inkarnácia (lat.) - 1. vtelenie, stelesnenie, premena boha na človeka, 2. premena človeka na iného tvora napr. zvieru, 3. zhmotnenie, uskutočnenie

inkub, *incubus* (lat.) - démon mužského pohlavia, ktorý sa zhmotňuje, aby súložil s čarodejnicami (opak ženského démona *suka*), potomok od inkuba (*panghart*) sa rodí 5 až 6 týždňov po oplodnení
poľ. pryložnik, položnik
» *lietavec*

inkvizícia (lat.) - cirkevný tribunál, ktorého činnosť bola namierená proti kacírom a všetkým, ktorý v cirkvi prejavili slobodnejšie zmýšľanie

inkvizítor (lat.) - člen cirkevného súdu

inokefal (inocephalus) (slov. lat.) tvor, ktorý má neľudskú hlavu na ľudskom tele, centauroid, humanoidná *chiméra*, opak je *mantichora*

inštiktivizmus (lat.) - názor, že akékoľvek ľudské konanie a cítenie je výsledkom inštinktov

inštrumentalizmus (lat.) - filozofia, ktorá vznikla v USA, popierajúca objektívnu zákonitosť javov v prírode a spoločnosti, pokladajúca svet za chaos, do ktorého zavádza poriadok len ľudské vedomie

interakcionizmus (lat.) - smer filozofickej psychológie, ktorá hlása vzájomné mystické pôsobenie medzi telesným a duševným

interdikt (lat.) - zákaz konať bohoslužby v mestských kostoloch (druh cirkevného trestu)

intonácia (tal.) - v cirkevnej hudbe úvodný spev pri žalmoch

intonizovať (lat.) - slávnostne uviesť pápeža alebo biskupa na pápežský alebo biskupský stolec

introspekcia (lat.) - seba pozorovanie, pozorovanie vlastných vnútorných psychických javov

introvert (lat.) - človek obracajúci všetok záujem na seba, svoj vnútorný svet, človek uzavierajúci sa do seba

introverzia (lat.) - zamierenie duševného života do vlastného vnútra

intuícia (lat.-franc.) - poznanie vnuknutím, vycítením, predtuchou bez náležitého rozumového zdôvodnenia tzv. šiesty zmysel

intucionizmus (lat.-franc.) - smer filozofie a matematiky popierajúci, že matematické pojmy a vety jestvujú nezávisle od vedomia človeka

intuitivizmus (lat.) - smer vyhlasujúci intuíciu, chápanú idealisticky a mysticky, za jediný prameň poznania

investitúra (lat.) - uvedenie do vysokého cirkevného úradu

iracionalita (lat.) - to, čo je nepostihnuteľné rozumom, myslením, nevyjadriteľné logickými pojmami

iracionalizmus (lat.) - smer filozofie popierajúci vedecké rozumové, logické poznávanie

iregiliozita (lat.) - náboženská ľahostajnosť, neverectvo, neznabožstvo

Iris – (gréc. = dúha) starogrécka bohyňa dúhy, posolkyňa bohov

islam (arab.) - mohamedánske náboženstvo, učenie proroka Muhameda

Isten (maď) – maďarský Boh

Ištar - akkadská bohyňa vojny » *Astarta*

Izis, Isis, Izida- egyptská bohyňa plodnosti, materstva, života a zdravia (podľa jej mena sa pohlavie vyhýbavo nazýva *izé*) » *Oštara*. Sestra a manželka *Ozirisa*. Zaviedla inštitúty manželstva. Obdobná slovanskej *Rožanici*.

izmaelita - príslušník moslimskej sekty